

Jan Krajczyński

Postanowienie wystąpienia o rozwód cywilny a pozytywna intencja zerwania węzła małżeńskiego

---

Ius Matrimoniale 5 (11), 123-137

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Jan Krajczyński

Postanowienie wystąpienia o rozwód cywilny a pozytywna intencja zerwania węzła małżeńskiego

I. Wstęp

W zależności od tego, co jest bezpośrednim przedmiotem wykluczenia, akt woli przeciwny zobowiązaniu się do życia w nierozzerwalnym przymierzu małżeńskim może być wyrażony w sposób wyraźny bądź domyślny. Pierwszy, *actus explicitus*, podejmuje nupturient wówczas, kiedy wyraża on wprost wolę wykluczenia dobra sakramentu. Intencja taka, wyrażana np. przy pomocy formuły „wykluczam dozoną trwałość zawieranego z tobą małżeństwa”, w praktyce bywa podejmowana nader rzadko. Najczęściej kontrahent wykluczający dobro sakramentu wzbudza akt domyślny (*actus implicitus*), tj. taki, którego bezpośrednim przedmiotem jest coś, w czym zawarte jest wykluczenie nierozzerwalności węzła małżeńskiego. Takim pośrednim wykluczeniem dobra sakramentu może być m.in. wola zawarcia małżeństwa na próbę, intencja odzyskania pełnej wolności i zawarcia innego małżeństwa czy zastrzeżenie sobie prawa odejścia od współmałżonka w określonych okolicznościach. We wszystkich wymienionych tutaj przypadkach wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa chociaż nie jest bezpośrednim przedmiotem aktu woli, zamierzonym przez symulanta, faktycznie zawiera się w przedmiocie symulacji. Tym samym strona dopuszczająca się takiego aktu woli, nie wprost, *indirecte* wyklucza jeden z istotnych przymiotów małżeństwa, jakim jest nierozzerwalność.

Powstaje w tym miejscu pytanie, czy pośrednim wykluczeniem nierozzerwalności małżeństwa jest również postanowienie przeprowadzenia rozwodu cywilnego. Analiza orzeczeń Trybunału Roty Rzymskiej oraz osobiste doświadczenie wielu pracowników sądownictwa kościelnego potwierdzają, iż postanowienie takie nie należy wcale do odosobnionych. Zdarza się bowiem, iż kontrahent pod wpływem okoliczności bezpośred-

nio związanych z życiem małżeńskim postanawia starać się, bądź to w sposób absolutny bądź w przypadku weryfikacji określonej hipotezy, aby sąd rozwiązał zawierane przez niego małżeństwo przez orzeczenie rozwodu.

Artykuł niniejszy jest próbą ustosunkowania się do wspomnianej wyżej kwestii. Ponieważ prawodawca nie odnosi się wprost do owego problemu, pomocą w określeniu wartości prawnej intencji rozwiedzenia się posłużą nam orzeczenia redagowane przez audytorów Trybunału Roty Rzymskiej. Wyroki ferowane przez sędziów rotalnych posiadają wartość szczególną. Wszak zgodnie z przepisem kan. 19 KPK, stały i powszechny sposób rozstrzygania spraw realizowany na forum Roty Rzymskiej może stać się uzupełniającym źródłem prawa oraz normą postępowania, jeśli w jakiejś sprawie brak wyraźnego przepisu prawa.

2. Pozytywna intencja zerwania węzła małżeńskiego

Audytorzy rotalni rozpatrujący sprawy *ob exclusionem boni sacramenti* podkreślają wyraźnie, iż nie każde działanie, przeciwne nierozzerwalności małżeństwa, przedsięwzięte przez nupturienta, jest wykluczeniem dobra sakramentu, powodującym nieważność zawieranego przymerza małżeńskiego. Zgodnie z dyspozycją zawartą w kan. 1101 § 2 KPK, taką niweczącą moc posiada jedynie wykluczenie dobra sakramentu dokonane pozytywnym aktem woli.

Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa, o którym mowa we wspomnianej wyżej ustawie, może być dokonane jedynie aktem mającym swe bezpośrednie źródło w woli nupturienta i wywierającym skuteczny wpływ na zgodę stron. Konieczne jest, aby intencja przeciwna nierozzerwalności węzła małżeńskiego, powzięta przez nupturienta symulującego zawieranie związku małżeńskiego, miała wpływ na samą zgodę małżeńską¹. Zgoda ta może być zniweczona jedynie poprzez akt woli przeciwny ogólnej intencji zawarcia małżeństwa. Wymóg ten, jak zauważa Dziekan Trybunału Roty Rzymskiej, M. F. Pompedda, jest konieczną konsekwencją zasady ogólnej, zgodnie z którą działa nie intelekt, a jedynie wola, oraz

---

¹ „Ut autem consensus matrimonialis pessum detur necesse est ut intentio perpetuitati adversa ingrediatur ipsum nuptialem consensus [...]” Dec. c. Davino z 11. 04. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 226; Zob. także Dec. c. Colagiovanni z 27. 05. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 344.

zasady szczegółowej, znanej w prawie małżeńskim, zgodnie z którą małżeństwo dokonuje się przez zgodę stron, czyli akt woli, którym mężczyzna i kobieta poprzez nieodwołalne przymierze wzajemnie się sobie oddają i przyjmują w celu stworzenia małżeństwa².

Wykluczenie nierozzerwalności, podkreśla C. Burke, jest przeciwne naturze; z natury nupturient nie stara się o to. Dlatego wykluczenie to nie może powstać ani łatwo, ani spontanicznie. Przeciwnie, może ono nastąpić jedynie wskutek pozytywnego aktu woli³.

1. *Positivus actus voluntatis* jest przede wszystkim świadomym wyrażeniem woli, w tym przypadku woli zawarcia małżeństwa, które będzie rozwiązane lub przynajmniej może takim być. Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa, zgodnie podkreślają sędziowie rotalni, powinno być aktem prawdziwie ludzkim⁴, przemyślanym⁵, świadomym⁶. Nikt nie chce czegoś innego, niż pomyślał, i nie czyni inaczej, niż zamierzył, zauważa I. M. Serrano Ruiz⁷. Jedynie pozytywny akt woli doskonale ludzki, tj. pochodzący z poznania przedmiotu, ku któremu kieruje się wola, jest zdolny skutecznie oderwać dobro sakramentu od „ogólnej woli zawarcia świętego związku”⁸.

2. Wspomniany wyżej pozytywny akt woli istnieje tylko wtedy, kiedy wola czegoś chce, tj. wówczas, kiedy ma miejsce stała i pozytywna determinacja woli⁹. Wola „poruszona” przez cel, działa tylko w odniesieniu do przedmiotu określonego i zdeterminowanego¹⁰. Determinacja woli, wyjaśnia M. F. Pompedda, znaczy to samo, co skłanianie się jej ku jakiemś przedmiotowi¹¹. Dokonuje się tutaj „przejście” (*transitus*) od ogólnego nastawienia umysłu przeciwnego nierozzerwalności małżeństwa do skutecznego działania woli, od pragnienia zawarcia małżeństwa rozwiązalnego do rzeczywistego postanowienia związania się węc-

---

² Zob. Dec. c. Pompedda z 21. 04. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 300.

³ Zob. Dec. c. Burke z 19. 04. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 255.

⁴ Zob. Dec. c. Davino z 26. 07. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 514.

⁵ Zob. Dec. c. De Jorio z 17. 11. 1983 r. RRDec. 75:1983 s. 627; Dec. c. Davino z 26.07.1984 r. RRDec. 76:1984 s. 513.

⁶ Zob. Dec. c. Serrano Ruiz z 27. 01. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 56; Dec. c. Colagiovanni z 12. 11. 1985 r. RRDec. 77:1985 s. 479; Dec. c. Davino z 21. 04. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 269; Dec. c. Funghini z 28. 03. 1990 r. RRDec. 82:1990 s. 240; Dec. c. Jarawan z 17.04.1991 r. RRDec. 83:1991 s. 264.

⁷ Zob. Dec. c. Serrano Ruiz z 16. 12. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 761.

⁸ Zob. Dec. c. Boccafola z 15. 02. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 88.

⁹ Zob. Dec. c. Funghini z 22. 02. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 131.

¹⁰ Zob. Dec. c. Davino z 26. 07. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 513.

złem rozerwalnym, od postanowienia zerwania wspólnoty życia małżeńskiego do aktu woli przeciwnego dobru sakramentu, od ewentualnego wzbudzenia intencji przeciwnej trwałości węzła małżeńskiego do aktu woli rzeczywiście powziętego¹². W tym przypadku jest to intencja zawarcia małżeństwa rozwiązalnego, wola związania się węzłem jedynie rozerwalnym.

3. Wreszcie *positivitas* aktu woli, o którym mowa w kan. 1101 § 2 KPK, przeciwstawia się bierności, zaniechaniu, aktom woli nie w pełni ukształtowanym, a nawet wykluczeniu hipotetycznemu, jeśli jest ono w konkretnym akcie postrzegane jako niemożliwe czy nierealne¹³. Pozytywny akt woli to akt rzeczywiście dokonany¹⁴, akt stabilny i niezmienny¹⁵, akt istniejący w momencie zawierania małżeństwa¹⁶.

Nie jest istotne, czy wymienioną wyżej intencję rozwiązania węzła małżeńskiego nupturient pragnął zrealizować za pomocą środków ustanowionych przez Kościół, czy przy pomocy środków przewidzianych przez prawodawstwo świeckie. Nie ma też znaczenia, czy nieważność małżeństwa była zamierzona, czy nie, albo, czy kontrahent wiedział, że małżeństwo będzie nieważne, czy też nie¹⁷. Więcej, nie jest konieczne,

¹¹ „Uti verba sonant, determinare voluntatem idem est ac istam movere in aliquod obiectum; igitur transitus fit a mera perceptione intellectiva in positivam voluntatis appetitionem”. Dec. c. Pompedda z 21. 04. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 300; Zob. także Dec. c. Giannecchini z 18. 12. 1990 r. RRDec. 82:1990 s. 858.

¹² Zob. Dec. c. Funghini z 14. 12. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 660.

¹³ Zob. Dec. c. Ragni z 23. 06. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 383; Dec. c. Davino z 21. 04. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 269.

¹⁴ „Neque oblivisci fas est quod «actus» derivatur a vocabulo «agere» quin coalescat per se termino «loqui». Actus voluntatis est motio qua nupturiens simulans abnormem decisionem contra validitatem contractus matrimonialis suo in casu sumit. Actus «positivus» voluntatis, vero, in agro simulationis specifico, est ille qui realiter ac firmiter a nupturiente simulante ponitur in matrimonii celebratione aut antea [...]” Dec. c. Ragni z 19. 04. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 182; Zob. także Dec. c. Boccafolo z 05. 03. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 85; Dec. c. Boccafolo z 15. 02. 1988 r. RRDec. 80: 1988 s. 88; Dec. c. Giannecchini z 10. 04. 1992 r. RRDec. 84: 1992 s. 183.

¹⁵ Zob. Dec. c. Jarawan z 03. 03. 1983 r. RRDec. 75:1983 s. 80.

¹⁶ „Constans prudentia praesertim Nostri Apostolici Fori per illam locutionem «positivus voluntatis actus» indicare voluit veram intentionem quae absque nota positivitatis non datur, ut perspicue declarat una coram Fiore: «intentio aequatur consilio, proposito, voluntati (id, quod volo, id quod sequor, id quod ago) [...] positivus actus voluntatis requiritur in codice ad distinguendam intentionem a mera inertia, a nuda praevisione, ab intellectus consideratione»”. Dec. c. Agustoni z 21. 03. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 205-206.

¹⁷ „Neque interest utrum nullitatis matrimonii intenta fuerit, necne, aut utrum contrahens sciat an ignoret coniugium nullum evadere [...]” Dec. c. Bruno z 08. 05. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 287; Zob. także Dec. c. Palestro z 26. 07. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 550.

by kontrahent w ogóle postanowił, że rzeczywiście rozwiąże węzeł. Wystarczy, aby zastrzegł sobie możliwość, czyli prawo rozwiązania węzła. Tym samym, konkluduje V. Palestro, pozytywnie zakłada on, iż węzeł faktycznie można rozwiązać¹⁸.

Wspomnianej wyżej stanowczej i zdecydowanej woli zawarcia małżeństwa rozwiązalnego zupełnie nie przeszkadzają ani nadzieja, ani pragnienie, ani nawet staranie o zachowanie wspólnoty życia małżeńskiego¹⁹. Nupturient, który powziął pozytywny akt woli wykluczający dobro sakramentu, nawet, jeśli wstępuje w przymierze małżeńskie z dobrą wiarą, przypuszczając i pragnąc, że węzeł nigdy nie zostanie zerwany, dokonuje aktu, który ingerując w zgodę małżeńską, czyni ją nieważną.

3. Postanowienie wystąpienia o rozwód cywilny

Audytorzy rotalni redagujący wyroki w sprawach o stwierdzenie nieważności małżeństwa *ob exclusionem boni sacramenti* rozróżniają dyspozycje intelektu i woli istotnie różne od pozytywnego aktu woli, o którym mowa w kan. 1101 § 2 KPK. Sędzia rozpatrujący sprawę o orzeczenie nieważności małżeństwa z tytułu powzięcia intencji rozwiedzenia się musi dokonać kwalifikacji prawnej działania podjętego przez domniemanego symulanta. Korzystając z przewidzianych przez prawo środków dowodowych, musi on określić, czy w tym konkretnym przypadku chodzi o postawę sprzyjającą rozwodowi, o przekonanie o istnieniu prawa państwowego dopuszczającego uzyskanie rozwodu, o wypowiedzi na temat przyszłej możliwości rozwodu, o pragnienie lub przewidywanie dokonania rozwodu bądź zerwania pożycia małżeńskiego czy o faktycz-

---

¹⁸ „Sufficit [...] ut contrahens sibi ius reservet solvendi aliquando omne vinculum quin positive intendat vinculum de facto esse soluturum, neque requiritur ut contrahens intendat divortium civile petere vel causam nullitatis matrimonii instaurare ita ut novas possit inire nuptias, cum satis sit ut consideret matrimonium tali positiva limitatione celebratum tamquam non existens atque semetipsum veluti numquam vinculo ullo copulatum”. Dec. c. Palestro z 05. 04. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 237; Zob. także Dec. c. Palestro z 26. 07. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 550n; Dec. c. Palestro z 05. 04. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 237; Dec. c. Colagiovanni z 13. 06. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 417.

¹⁹ „Si quis enim in incundis nuptiis statuit vinculum dirumpere [...] nuptias invalidas contrahit, etsi bona fide ad matrimonium accedat praesumens atque exoptans numquam vinculum fractum iri”. Dec. c. Bruno z 26. 06. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 446; „Cui boni sacramenti exclusioni hypotheticae nullo modo obstant spes, desiderium, immo et sollicitum studium coniugium servandi, seu a ruina eripiendi”. Dec. c. Colagiovanni z 13. 06. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 417; Zob. także Dec. c. Palestro z 26. 10. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 565.

ne zastrzeżenie sobie prawa do zerwania wspólnoty małżeńskiej poprzez wystąpienie z powództwem o orzeczenie rozwodu. Ponieważ nie każda z wyżej wymienionych dyspozycji umysłu bądź woli powoduje nieważność umowy małżeńskiej, o której w kan. 1101 § 2 KPK, spróbujemy wskazać ich faktyczne znaczenie prawne.

A. Postawa sprzyjająca rozwodowi. Do dokonania symulacji w sensie prawnym, stwierdza R. Funghini, nie wystarczy ani postawa sprzyjająca rozwodowi, ani pogląd o pożyteczności rozwodu, ponieważ pochodzą one z intelektu i w nim się zawierają oraz wprost i bezpośrednio nie dotyczą zgody, od której zależy wartość małżeństwa²⁰. Czyste przekonania, np. o przydatności rozwodu cywilnego, choćby często i publicznie głoszone, dodaje T. Doran, nie są wystarczające do spowodowania nieważności małżeństwa z powodu zanegowania dobra sakramentu²¹.

B. Przekonanie o istnieniu prawa państwowego dopuszczającego uzyskanie rozwodu. W wyroku c. Pompedda czytamy: „Działa nie intelekt, ale tylko wola. Po tym stwierdzeniu, kontynuuje Dziekan Roty Rzymskiej, wiadomo, co należy sądzić o myśleniu kontrahentów, którzy są zwolennikami teorii o rozwodzie lub uważają małżeństwo za rozwiązalne według własnego upodobania. Ponieważ chodzi o błąd intelektu, takie myślenie, samo przez się, nie oddziałuje ani oddziaływać nie może, chyba że determinuje wolę”²². W podobnym tonie wypowiada się E. Fiore. W wyroku z 31.01.1984 r. stwierdza on m.in.: „Nie stanowi przeszkody opinia bądź tzw. ideologia niezgodna z instytucją małżeństwa i jego prawami, byleby pozostawała tylko w sferze umysłu”²³. Równie jasnym i zdecydowanym jest stanowisko B. Davino. „Ogólnej intencji zawarcia świętego związku, jako instytucji boskiej, podkreśla audytor, nie szkodzi błąd powszechnie popierany przez tych, którzy oszukani przez doktryny własnego wyznania religijnego bądź prawa swego kraju, głoszą, iż uciekną się do rozwodu, jeśli sprawy źle się potoczą. Błąd istnieje bowiem w intelekcie i niekoniecznie ma wpływ na zgodę, która jest aktem woli”²⁴.

²⁰ Zob. Dec. c. Funghini z 21. 03. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 185.

²¹ Zob. Dec. c. Doran z 24. 07. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 517; Dec. c. Boccafola z 05. 07. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 476; Dec. c. Funghini z 18. 12. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 846.

²² Zob. Dec. c. Pompedda z 21. 04. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 300.

²³ Zob. Dec. c. Fiore z 31. 01. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 80; Dec. c. Bruno z 01. 02. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 68; Dec. c. Funghini z 17. 04. 1991 r. RRDec. 83: 1991 s. 247; Dec. c. Ragni z 04. 02. 1992 r. RRDec. 84: 1992 s. 26; Dec. c. Funghini z 28. 04. 1993 r. RRDec. 85: 1993 s. 315n; Dec. c. Huber z 16. 06. 1994 r. RRDec. 86: 1994 s. 326; Dec. c. Huber z 27. 10. 1994 r. RRDec. 86: 1994 s. 535.

²⁴ Zob. Dec. c. Davino z 18. 02. 1983 r. RRDec. 75:1983 s. 34-35.

C. Wypowiedzi o przyszłej możliwości rozwodu. Aktu zgody małżeńskiej, podkreśla R. Funghini, nie dotyczą *directe et proxime* ani wypowiedzi o przyszłej możliwości rozwodu lub o niemożliwości zniesienia trwałego węzła ani tezy o niestosowności połączenia tego obowiązku ze sposobem życia we współczesnym świecie²⁵. Błędne upodobania przeciwnie nierozzerwalności małżeństwa, ponieważ ze swej natury wywołują osąd spekulatywny, bez uwzględnienia praktycznego sposobu postępowania, same przez się pozostają tylko w sferze intelektu i nie mogą wpływać na proces formowania decyzji małżeńskiej. Ten, kto znajduje upodobanie w rozwodzie, zauważa A. Stankiewicz, zazwyczaj nie stosuje tego upodobania do własnego małżeństwa, gdyż, co się tyczy przyszłego, odległego w czasie skutku, zwykłym aktem osądu spekulatywnego, ktoś może jedynie przeczuwać bądź przewidywać ewentualną separację lub rozwód, nie zaś, zamierzać popełnienie, przynajmniej wewnętrznie, rozmyślnego naruszenia obowiązku nierozzerwalności²⁶.

D. Pragnienie lub przewidywanie dokonania rozwodu bądź zerwania pożycia małżeńskiego. Zgoda małżeńska nie może zostać unieważniona przez hipotezę czysto teoretyczną, dotyczącą małżeństwa w ogólności. Zwykłe przewidywanie bądź pragnienie zerwania węzła, choćby nawet pewne, istotnie różni się od pozytywnego zamiaru rozwiedzenia się bądź zastrzeżenia sobie prawa rozwiązania małżeństwa, o którym w kan. 1101 § 2 KPK²⁷. Czyste przewidywanie lub pragnienie rozwiąza-

²⁵ Zob. Dec. c. Funghini z 21. 03. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 185.

²⁶ Dec. c. Stankiewicz z 26. 06. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 457; Zob. także Dec. c. Stankiewicz z 27. 11. 1986 r. RRDec.78:1986 s. 675; Dec. c. Funghini z 25. 01. 1995 r. RRDec. 87:1995 s. 77.

²⁷ Zob. Dec. c. Masala z 15. 03. 1983 r. RRDec. 75: 1983 s. 108; Dec. c. Bruno z 15. 04. 1983 r. RRDec. 75: 1983 s. 164; Dec. c. Jarawan z 26. 05. 1983 r. RRDec. 75: 1983 s. 319; Dec. c. Jarawan z 12. 11. 1983 r. RRDec. 75: 1983 s. 617; Dec. c. Masala z 26. 06. 1985 r. RRDec. 77: 1985 s. 337; Dec. c. Jarawan z 23. 02. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 56; Dec. c. Boccafolo z 05. 03. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 85-86; Dec. c. Jarawan z 01. 04. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 207; Dec. c. Masala z 26. 05. 1987 r. RRDec.79: 1987 s. 308; Dec. c. Palestro z 16. 07. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 505n; Dec. c. Davino z 21. 04. 1988 r. RRDec. 80: 1988 s. 269; Dec. c. Palestro z 25. 01. 1989 r. RRDec. 81: 1989 s. 45; Dec. c. Bruno z 30. 06. 1989 r. RRDec. 81: 1989 s. 464; Dec. c. Boccafolo z 05. 07. 1989 r. RRDec. 81: 1989 s. 475; Dec. c. Davino z 03. 05. 1990 r. RRDec. 82: 1990 s. 349; Dec. c. Funghini z 18. 12. 1991 r. RRDec. 83: 1991 s. 846; Dec. c. Davino z 26. 11. 1992 r. RRDec. 84: 1992 s. 589; Dec. c. Boccafolo z 25. 02. 1993 r. RRDec. 85: 1993 s. 51; Dec. c. Palestro z 24. 03. 1993 r. RRDec. 85: 1993 s. 214; Dec. c. Funghini z 14. 12. 1994 r. RRDec. 86: 1994 s. 660; P. Moneta. *Il Matrimonio nel Nuovo Diritto Canonico*. Genova 1986 s. 127.

Przykładem wspomnianego wyżej przewidywania przyszłego rozwiązania węzła małżeńskiego może być zawarcie małżeństwa, za radą rodziców lub innych osób, połączone z mniemaniem, iż z niechętnie wyrażonej zgody nie może wynikać trwały węzeł. Przekonanie takie jest zwykłym błędem, który jeśli nawet tkwi głęboko w umyśle, nie wywiera wpływu na wolę. Zob. Dec. c. Bruno z 15. 04. 1983 r. RRDec. 75: 1983 s. 165.

nia małżeństwa, wyjaśnia A. Colagiovanni, samo przez się nie wpływa na zgodę i może wraz z nią współistnieć. Pozytywny akt woli wykluczający istotny przymiot małżeński jest tu jedynie przedmiotem pragnienia²⁹. W przypadku powzięcia pozytywnego aktu woli mamy do czynienia ze stanowczym i bezwarunkowym wyborem, z przemyślanym i nieodwołalnym postanowieniem, z niezmiennym i zdecydowanym działaniem, tutaj natomiast możemy jedynie mówić o potrzebie, życzeniu, zamiłowaniu, przychylności, upodobaniu czy sprzyjaniu rozwiązaniu małżeństwa. Przewidywanie, dodaje M. F. Pompedda, wyraża jedynie stosunek do abstrakcyjnego prawa rozwodowego albo do faktu teoretycznej możliwości; nie dotyczy ono jednak pozytywnej woli odnośnie do własnego małżeństwa³⁰.

Tymczasem do naruszenia zgody małżeńskiej z tytułu symulacji małżeństwa wymagany jest zawsze pozytywny akt woli wykluczający samo małżeństwo lub jakiś istotny jego element bądź przymiot. Nie wystarczy tu akt intelektu przewidujący możliwość rozwodu. Zgoda, podkreśla V. Palestro, nie zostaje zniweczona tylko dlatego, że kontrahenci posiadają błędne opinie czy nawet przekonania co do trwałości węzła, tak że rozważają możliwość rozwodu z różnych względów, w przypadku kryzysu małżeństwa. Naruszana jest ona tylko wtedy, jeśli wola kontrahentów pozytywnym aktem tak łączy się z błędną opinią czy przekonaniem, że sam błąd i opinię uważają za pewne i akceptują je we własnej sprawie³¹. Aby bowiem wola zawierała w sobie wykluczenie nierozzerwalności, musi być *determinata, concreta et specifica*, tzn. musi dotyczyć małżeństwa, które się zawiera. Samo ogólne nastawienie woli przeciwne nierozzerwalności węzła małżeńskiego (*voluntas habitualis*), którego wyrazem może być m.in. głosowanie za wprowadzeniem lub utrzymaniem prawa rozwodowego, publiczne wyśmiewanie nauki Kościoła na temat nierozzerwalności małżeństwa czy nawet deklarowanie chęci zwrócenia się o rozwód w przypadku niepowodzenia małżeństwa nie odnosi

²⁸ Dec. c. Colagiovanni z 04. 02. 1986 r. RRDec. 78: 1986 nr 7. W: Dec. c. Stankiewicz z 27. 11. 1986 r. RRDec. 78: 1986 s. 676; Zob. także Dec. c. Colagiovanni z 12. 11. 1985 r. RRDec. 77: 1985 s. 479; Dec. c. Colagiovanni z 11. 12. 1985 r. RRDec. 77: 1985 s. 578.

²⁹ Zob. Dec. c. Bruno z 22. 06. 1984 r. RRDec. 76: 1984 s. 381; Dec. c. Davino z 21. 04. 1988 r. RRDec. 80: 1988 s. 272.

³⁰ Zob. Dec. c. Pompedda z 27. 03. 1984 r. RRDec. 76: 1984 s. 190; Dec. c. Pompedda z 13. 03. 1995 r. RRDec. 87: 1995 s. 207.

³¹ Dec. c. Palestro z 26. 10. 1988 r. RRDec. 80: 1988 s. 566; Zob. także Dec. c. Ragni z 23. 06. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 383.

się do konkretnego małżeństwa, dotyczy jedynie *matrimonium in genere* i nawet pośrednio nie wywiera wpływu na zgodę małżeńską. Zdaniem Z. Grocholewskiego podobne znaczenie prawne posiada również wola przeciwna nierozzerwalności nie dotycząca (lub nie tylko dotycząca) małżeństwa w ogólności, lecz odnosząca się do własnego małżeństwa, ale nie dość stanowcza³².

Wykluczeniem nierozzerwalności małżeństwa, o którym w kan. 1101 § 2 KPK, nie jest także i nie może być przewidywanie zerwania pożycia małżeńskiego. Zgodnie bowiem z przepisem kan. 1151 KPK, małżonkowie mają obowiązek i prawo zachowania współżycia małżeńskiego, chyba że usprawiedliwia ich zgodna z prawem przyczyna. Przewidywanie zerwania pożycia małżeńskiego, choćby związane było z pozytywną intencją jego wypełnienia, a które małżonkowie po kryzysie małżeńskim bardzo często myślą z intencją przeciwną nierozzerwalności, podkreśla A. Stankiewicz, niczego nie ujmuje istocie zgody i nie unieważnia małżeństwa³³.

E. Intencja przeprowadzenia rozwodu. Do niedawna utrzymywano, iż wola przeprowadzenia rozwodu cywilnego nie dotyka węzła małżeńskiego, podlegającego prawu Bożemu. Nowsze orzecznictwo Roty Rzymskiej przyjmuje, iż pozytywna i zdeterminowana intencja rozwiedzenia się w przypadku kryzysu małżeństwa, którego rezultat z uzasadnionych przyczyn jest przedmiotem obawy nupturienta, może oznaczać wolę odzyskania stanu pełnej wolności³⁴.

Z pewnością żaden rozwód, zauważa V. Palestro, nie może rozwiązać ważnego małżeństwa. Niemniej, wola uciekania się do rozwodu, nawet wzbudzona hipotetycznie, jeśli przeważa przy wyrażeniu zgody małżeńskiej, sprawia, że zgoda ta nie jest wyrażona prawidłowo a małżeństwo jest nieważne. Kontrahent, który wzbudza pozytywną intencję dokonania rozwodu, podkreśla audytor, nie odnosi się jedynie do rozwiązania tzw. małżeństwa cywilnego, ale do całkowitego uwolnienia się od węzła małżeńskiego jako takiego, tak by mógł zawrzeć inne małżeństwo³⁵. Chce

---

³² Zob. Z. Grocholewski. Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa. „Kościół i Prawo” 3: 1984 s. 196-200.

³³ Zob. Dec. c. Stankiewicz z 18. 12. 1984 r. RRDec. 76: 1984 s. 634.

³⁴ Zob. F. Bersini. Il contratto matrimoniale canonico e la riserva di divorzio. „Monitor Ecclesiasticus” 97: 1972 s. 258-260; W. Góralski. Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa (kan. 1101 § 2 KPK). „Ius Matrimoniale” 2: 1981 s. 47-48; Tenże. Kanoniczna zgoda małżeńska. Gdańsk 1991 s. 185-187; Tenże. Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa w świetle najnowszego orzecznictwa Roty Rzymskiej. „Ius Matrimoniale” 3: 1998 s. 99-101.

on uwolnić się, o ile to od niego zależy, od wszelkiej woli, którą wiąże się z partnerem. Stanowisko takie dzielają m.in.: A. Colagiovanni³⁶, F. Bruno³⁷, D. Faltin³⁸, R. Funghini³⁹, C. Burke⁴⁰, V. Palestro⁴¹.

Przytoczone tutaj domniemanie sędziowskie jest szczególnie aktualne wówczas, kiedy domniemany symulant pochodzi z kraju, w którym prawo państwowe uznaje za ważne małżeństwa wyznaniowe. Zdaniem bowiem jurysprudencji rotalnej, tam gdzie według prawa świeckiego wyrok rozwodowy rozwiązuje również węzeł małżeństwa kanonicznego uznawanego na forum państwowym, nupturient podejmujący intencję uzyskania rozwodu z zasady zmierza do uwolnienia się tak od węzła cywilnego, jak i religijnego. Tam zaś gdzie wyrok sądu cywilnego rozwiązuje jedynie węzeł cywilny w niczym nie naruszając węzła kanonicznego, nupturient postanawiający wziąć rozwód cywilny zasadniczo zmierza do uwolnienia się od węzła cywilnego⁴².

Odminną opinię w kwestii wartości prawnej postanowienia rozwiedzenia się prezentuje I. M. Serrano Ruiz. Jego zdaniem, zamiar uzyskania rozwodu cywilnego nie oznacza jeszcze wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa, o którym w kan. 1101 § 2 KPK⁴³. Obie te opinie godzi

---

³⁵ „Coniugum intentio divortium faciendi, in casu naufragii matrimonii, cuius eventum multas ob causas veretur quamvis contrarium sibi augerentur, nihil aliud significat nisi voluntatem recuperandi plenam et completam status libertatem [...] Certe nullum divortium dissolvere potest validum matrimonium, ast, voluntas recurrendi ad divortium, etsi hypothetice elicita, quae sit praevalens in consensu praestando, efficit ut consensus integre non praestetur ideoque nullitatem connubii ingenerat quia contrahens, tali positiva intentione, sese refert non restrictive ad civile divortium qua tale, seu ad effectus quosdam consequendos coram civili societate, sed ad vinculum in se ipsum, sine addito, atque ad totalem plenamque recuperandam status libertatem ita ut novas nuptias, si casus ferat, denuo contrahere possit”. Dec. c. Palestro z 25. 01. 1989 r. RRDec. 81: 1989 s. 44n; Zob. także Dec. c. Palestro z 16. 07. 1987 r. RRDec. 79: 1987 s. 505; Dec. c. Palestro z 26. 10. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 565n; Dec. c. Palestro z 26. 06. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 550.

³⁶ Zob. Dec. c. Colagiovanni z 17. 01. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 19; Dec. c. Colagiovanni z 15. 01. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 19.

³⁷ Zob. Dec. c. Bruno z 08. 05. 1987 r. RRDec. 79:1987 s. 286n.

³⁸ Zob. Dec. c. Faltin z 19. 02. 1992 r. RRDec. 84:1992 s. 74.

³⁹ „[...] satis est ut divortii faciendi sibi reservet facultatem. Obiectum enim actus positivi non est divortium necessario faciendum, sed pro libitu illud consequendi reservata facultas [...]” Dec. c. Funghini z 17. 04. 1991 r. RRDec. 83:1991 s.247n.

⁴⁰ Zob. Dec. c. Burke z 02. 05. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 293n.

⁴¹ Zob. Dec. c. Palestro z 26. 06. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 550.

⁴² Zob. A. Stankiewicz. De iurisprudencia recentiore circa simulationem totalem et partialem. Romae 1989 s. 34.

stanowisko turnusu rotalnego c. Stankiewicz, zawarte w sentencji z 27.05.1994 roku. Autor wyroku nie wyklucza, iż postanowienie uzyskania rozwodu może oznaczać zarazem wolę rozwiązania małżeństwa na forum kanonicznym. Niemniej, możliwe jest również, zauważa A. Stankiewicz, iż intencja przeprowadzenia rozwodu cywilnego może współistnieć z wolą związania się nierozzerwalnym węzłem małżeńskim⁴⁴.

Intencja przeprowadzenia rozwodu tylko wtedy może zniweczyć ogólną intencję zawarcia małżeństwa, gdy przedmiotem tego aktu będzie prawo lub możliwość rozwiązania węzła małżeńskiego. Uzyskanie rozwodu nie stanowi przedmiotu pozytywnego aktu woli wykluczającego nierozzerwalność węzła małżeńskiego. Konieczne jest, by symulujący zamierzył rozwiązać bądź zastrzegł sobie możliwość rozwiązania węzła⁴⁵.

4. Uwagi dotyczące postępowania sędziego wyrokującego w sprawie

Sędzia rozpatrujący sprawę na forum kanonicznym nie może ani bagatelizować woli uzyskania rozwodu, ani jej pośpiesznie przyjmować jako pozytywnego wykluczenia dobra sakramentu. Zdaniem A. Stankiewicza konieczne jest tu przede wszystkim gruntowne zbadanie okoliczności sprawy⁴⁶.

---

⁴³ „Quamobrem sola divortianti intentione, etiam rationali, qua causa subjectiva etsi illegitimum inducente effectum, motivo suffulta, non iam dicendum est quempiam indissolubilitatem respuisse”. Dec. c. Serrano Ruiz z 22. 06. 1990 r. RRDec. 82:1990 s. 546; Zob. także Dec. c. Ewers z 26. 07. 1980 r. RRDec. 72:1980 s. 539; S. Panizo. Exclusion de la indisolubilidad del matrimonio. W: Simulación matrimonial en el derecho canonico. Red. J. I. Banares. Pamplona 1994 s. 250-252.

⁴⁴ „Quamquam propositum captandi divortium civile tamquam nullius momenti ac ponderis abiudicari non potest, alia ex parte evitari debet eiusdem festinata superacstimatio, ne quadam automata ratione ac sine ulla circumstantiarum ponderatione, sicut interdum obvenit, fortior susceptio consilio recuperandi plenam libertatem ab omni vinculo agnoscat. Dubitandum enim non est, quin propositum utendi divortio civili interdum licite componi possit cum voluntate sese ligandi vinculo perpetuo”. Dec. c. Stankiewicz z 27. 05. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 248; Zob. także Dec. c. Huber z 16. 06. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 326.

⁴⁵ Zob. Dec. c. Ewers z 19. 07. 1980 r. RRDec. 72:1980 s. 512; Dec. c. Funghini z 22. 01. 1986 r. RRDec. 78:1986 s. 39; Dec. c. Palestro z 05. 04. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 238; Dec. c. Funghini z 17. 04. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 247-248; Dec. c. Jarawan z 17. 04. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 264n; Dec. c. Stankiewicz z 17. 12. 1993 r. RRDec. 85:1993 s. 777; Dec. c. Huber z 15. 12. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 736; Dec. c. Huber z 28. 09. 1995 r. RRDec. 87:1995 s. 527-528; Dec. c. Stankiewicz z 27. 10. 1995 r. RRDec. 87:1995 s. 599; S. Villegiante. L'esclusione del „bonum sacramenti”. „Monitor Ecclesiasticus” 25:1990 nr 3 s. 378-380; W. Góralski. Przedmiot intencji wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa w świetle nowszego orzecznictwa Roty Rzymskiej, „Ius Matrimoniale” 4:1999 s. 95-105.

⁴⁶ Zob. Dec. c. Stankiewicz z 27. 05. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 248.

Jedną z okoliczności małżeńskich, poddających w wątpliwość faktyczne wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa przez osobę, która twierdzi, iż powzięła postanowienie zwrócenia się z prośbą o rozwód jest fakt istnienia prawdziwej, szczerzej i trwałej miłości pomiędzy stronami. W wyroku c. Serrano Ruiz czytamy m.in.: „Chociaż żyjemy w społeczeństwie przychylnym rozwodowi, nie zmienia to w niczym natury ludzkiej ani dążeń ludzkiej miłości. Ponieważ miłość z natury swej dąży do trwałego oddania się, z trudem można domniemywać wolę rozwiedzenia się z ukochanym czy ukochaną. Zważywszy na moc i skuteczność prawdziwej miłości, konkluduje audytor, należy domniemywać zgodę małżeńską za ważną, dopóki nie udowodni się czegoś przeciwnego”⁴⁷.

Pośród okoliczności wskazujących na możliwość dokonania faktycznego wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa audytorzy rotalni wymieniają m.in.: pozytywną niechęć do partnera okazywaną przed i w dniu ślubu, właśnie między stronami przed zawarciem małżeństwa, wątpliwości co do pomyślności czy trwałości zawieranego związku, przykłady rozwodu bądź nieszczęśliwego małżeństwa we własnej rodzinie, zdeprawowane obyczaje domniemanego symulanta. Zwykły błąd co nierozzerwalności małżeństwa bądź wola przeciwna nierozzerwalności małżeństwa w ogólności w zetknięciu z owymi okolicznościami, skłaniającymi do zaaplikowania wspomnianych wyżej dyspozycji umysłu do własnej umowy małżeńskiej, która ma być zawarta, mogą przekształcić się w pozytywny akt woli wykluczający jeden z istotnych przymiotów małżeństwa⁴⁸.

Precyzyjne określenie dyspozycji powziętej przez domniemanego symulanta może ustrzec sędziego przed niesprawiedliwym i niesłusznym wyrokiem. Niestety właściwe określenie działania nupturienta, który twierdzi, że powziął intencję rozwiedzenia się nie jest łatwe. Trudność ta wynika przede wszystkim z rozpoznawanej przez wykonawcę sprawiedliwości kanonicznej materii, jaką jest wewnętrzny akt woli, w całej pełni znany jedynie Panu Bogu i mniemanemu symulantowi oraz z faktu, iż wiedzę na temat aktu woli przeciwnego nierozzerwalności małżeństwa, dokonanego przed lub w chwili zawarcia przymierza małżeńskiego, a stwierdzanego w sytuacji, kiedy to małżeństwo doznaje kryzysu,

---

⁴⁷ Dec. c. Serrano Ruiz z 27. 01. 1984 r. RRDec.76:1984 s. 57; Zob. także Dec. c. Colagio-vanni z 20. 07. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 488; Dec. c. Davino z 28. 01. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 28; Dec. c. Burke z 19. 04. 1988 r. RRDec. 80:1988 s. 253n; Dec. c. Faltin z 16. 12. 1992 r. RRDec. 84:1992 s. 685.

⁴⁸ Zob. Z. Grochowski. Wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa, jw. s. 202.

sędzia w znacznej mierze czerpie z oświadczeń składanych przez strony i świadków.

Oświadczenia te należy przyjmować ze szczególną ostrożnością. Przyczyny owej ostrożności w ocenie przedkładanych świadectw są wielorakie. Po pierwsze, strony, zwłaszcza powód, ponieważ z całego serca dążą do tego, aby sąd orzekł tak jak chcą, mogą mieć wzgląd na własne życzenia i nawet w dobrej wierze zeznawać na swoją korzyść. Po drugie, zdarza się, iż strona podająca się za symulanta, błędnie identyfikując swoje wewnętrzne przedmałżeńskie akty, utożsamia dyspozycje umysłu przeciwnie nierozzerwalności węzła małżeńskiego z faktycznie powziętym aktem woli wykluczającym ów istotny przymiot małżeństwa⁴⁹. Po trzecie wreszcie, niekiedy dzieje się tak, iż świadkowie zeznający w sprawie, próbując przyjąć z pomocą bliskim i przyjaciółom znajdującym się w trudnej sytuacji, zeznają nie to, co prawdziwe, ale to, co uważają za słuszne⁵⁰.

Sędzia, który po rozważeniu sądowego i pozasądowego przyznania się symulanta, przyczyny symulacji zgody małżeńskiej oraz okoliczności dotyczących małżeństwa i osoby nupturienta, który rzekomo postanowił zwrócić się o rozwód posiada jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości co do faktycznego powzięcia przez stronę lub strony intencji wykluczenia nierozzerwalności węzła małżeńskiego, powinien, zgodnie z przepisem prawa, orzec, że nie udowodniono uprawnienia powoda.

4. Zakończenie

Konkludując nasze rozważania na temat postanowienia dokonania rozwodu należy stwierdzić:

Pozytywnie czegoś chcemy tylko wówczas, gdy zmierza do tego wola. Do naruszenia zgody nie wystarczy samo abstrakcyjne przekonanie

---

⁴⁹ Tezę taką potwierdza m.in. A. Colagiovanni. W wyroku z 17. 01. 1984 r. przyznaje: „Jeśli pomyłka co do przedmiotów zewnętrznych może nastąpić wskutek braku pamięci co do faktów przeszłych, to błąd co do własnych aktów powstanie znacznie łatwiej wskutek pomyłki, potwierdzonej przez doświadczenie, powstałej z fantazji, zwodniczego pragnienia czy złudnej nadziei, zwłaszcza w kwestii małżeńskiej”. Dec. c. Colagiovanni z 17. 01. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 18. Zob. także Dec. c. Civili z 23. 10. 1991 r. RRDec. 83:1991 s. 574.

⁵⁰ Kierowani wspomnianymi wyżej pobudkami *testes* mogą np. zeznawać o czymś, czego nie widzieli albo w czasie przed małżeństwem umieszczają coś, o czym słyszeli już po nieszczęśliwym zakończeniu małżeństwa. Zob. Dec. c. Giannecchini z 11. 12. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 613; Dec. c. De Lanversin z 30. 07. 1985 r. RRDec. 77:1985 s. 429; Dec. c. Giannecchini z 10. 10. 1989 r. RRDec. 81:1989 s. 570.

o możliwości uciekania się do rozwodu lub rozwiązania węzła. Konieczne jest, aby jeden z kontrahentów lub oboje pozytywnie zastrzegli sobie prawo do całkowitego rozwiązania małżeństwa⁵¹.

Takiego pozytywnego aktu woli, skutecznie ograniczającego zgodę małżeńską, nie należy utożsamiać z wymienionymi wyżej dyspozycjami umysłu, przeciwnymi nierozzerwalności węzła małżeńskiego. Działania te, pozornie przypominające pozytywną wolę zawarcia małżeństwa rozwiązalnego, w istocie nie stanowią owej szczególnej intencji aktualnej lub wirtualnej, zdolnej uchylić ogólną wolę zawarcia przymierza małżeńskiego.

Postawę sprzyjającą rozwodowi, publiczne deklaracje zamiaru rozwiedzenia się czy przewidywanie możliwości dokonania rozwodu dotyczące *matrimonium in genere* oraz nie dość stanowczą wolę przeprowadzenia rozwodu w przypadku kryzysu konkretnego małżeństwa jurysprudencja kwalifikuje bądź to jako zwykły błąd co do nierozzerwalności małżeństwa bądź jako habitualną intencję przeciwną nierozzerwalności węzła małżeńskiego⁵². Wszystkie te dyspozycje, ponieważ pochodzą z intelektu i pozostają w sferze jego działania, bezpośrednio nie dotyczą przyczyny sprawczej małżeństwa, jaką jest zgoda małżeńska. Ujawniając bezwład woli, mogą one współistnieć z aktem zgody, w niczym go nie ograniczając. W każdym z tych przypadków, wymagany przez prawo, pozytywny akt woli wykluczający nierozzerwalność małżeństwa, może być najwyżej przedmiotem pragnienia strony; nie zostaje tu bowiem urzeczywistnione „przejście” od sfery intelektu do obszaru woli⁵³.

Faktycznie wzbudzona intencja zwrócenia się z prośbą o rozwód cywilny może zniweczyć ogólną wolę zawarcia małżeństwa tylko wtedy, gdy przedmiot owego aktu woli wykluczającego nierozzerwalność będzie *reservatio iuris seu facultatis solvendi aliquando omne vinculum*. Kto bowiem w chwili zawierania małżeństwa wyklucza dozwonne przekazanie siebie i przyjęcie drugiej strony w celu stworzenia wspólnoty całego życia, dąży do przedmiotu istotnie innego, niż małżeństwo znane

⁵¹ Zob. Dec. c. Ewers z 19. 07. 1980 r. RRDec. 72:1980 s. 512; W. Góralski. Przedmiot intencji wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa w świetle nowszego orzecznictwa Roty Rzymskiej, „Ius Matrimoniale” 4:1999 s. 95-105.

⁵² Zob. J. Bernhard. L'occlusion de l'indissolubilité du mariage dans la pratique canonique de l'Eglise, „Revue de Droit Canonique” 27:1977 s. 170-171.

⁵³ Dec. c. Bruno z 22. 06. 1984 r. RRDec. 76:1984 s. 381; Dec. c. Funghini z 14. 12. 1994 r. RRDec. 86:1994 s. 660.

doktrynie katolickiej. Odrzucając jeden z istotnych przymiotów małżeństwa, w rzeczywistości nie chce małżeństwa, ponieważ to, do czego zmierza, nie odpowiada prawdziwemu pojęciu małżeństwa.

Zadaniem sędziego wyrokującego w sprawie jest określić, czy w danym przypadku nupturient posiadał jedynie jedną z wyżej wymienionych dyspozycji umysłu przeciwnych nierozzerwalności małżeństwa czy też faktycznie powziął pozytywną intencję zerwania wspólnoty małżeńskiej poprzez wystąpienie z powództwem o orzeczenie rozwodu. W razie istnienia jakichkolwiek uzasadnionych wątpliwości co do słuszności twierdzeń powoda, tj. w sytuacji, kiedy wykonawca sprawiedliwości kanonicznej nie uzyskał wymaganej przez prawo obiektywnej pewności moralnej co do istnienia nieważności małżeństwa z tytułu powzięcia intencji dokonania rozwodu, powinien on orzec, że nie udowodniono nieważności zaskarżanego małżeństwa.

Une décision de divorcer et une intention positive de la rupture du lien conjugal

Résumé

L'auteur traite sur une valeur juridique de la décision de divorcer. Il distingue la prise de résolution du divorce qui est l'acte positive de la volonté de qui au can. 1101 § 2 CDC d'une attitude favorable au divorce, des opinions sur l'existence du droit national admettant l'obtention du divorce, des déclarations sur une possibilité de divorcer et d'une soit ou d'une prévision de divorcer ou de la rupture de la vie commune.

L'intention de divorcer ne doit pas du tout être l'intention positive de la rupture du lien conjugal de qui au can. 1101 § 2 CDC. Donc il faut que le juge qui porte le jugement dans un procès en invalidité du mariage à cause de la prise de résolution du divorce fasse de la qualification de droit de l'intention du simulateur supposé. Il doit fixer si cette intention était l'acte positive de la volonté excluant l'indissolubilité du mariage ou seulement l'une des dispositions intellectuelles mentionnées ci-dessus.